

2. Doğruluk ve Dürüstlük

Doğruluk Dürüstlük

Dürüstlük, doğru sözlü olmak ve sözünde durmak anlamlarına gelir. Bunun dışında sadakatin, kardeşinin Allah rızası için iyiliğini isteme ve ona hayırhah olma, dostluk, ahde vefâ, verilen sözü yerine getirmek, emanetlere riayet etmek, üzerine aldığı vazifeleri yerine getirmek gibi mânâları da vardır. Sadakatin zıddı hıyanettir.

Hâinlik ise olgun bir Müslümana yakışmaz. Müslümanlar, karşılıklı işlerinde, başka insanlarla olan her türlü ilişkilerinde sadâkat ahlâkı üzere, doğru ve dürüst olmalıdırlar. Aynı kökten gelen sıdkın (doğruluğun) zıddı ise yalandır.

Doğruluk; sözde, düşüncede ve davranışta gerçekleşir. Müminler, doğruluk ve dürüstlükten asla taviz vermezler.

Kur'ân-ı Kerim'de, doğruluk ve istikametın üstünlüğü, önemi çok net bir şekilde belirtilmiştir.

Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: "Ey iman edenler, Allah'a karşı gelmekten sakının ve hep doğru söz söyleyin!"

Bu âyet-i kerîme inançlı bir insanın her zaman dürüst olması gerektiğini bildirmektedir.

Yalan sözle olduğu gibi yapılan işle de olur. Taşındığı niyetin bilgi ve fikrinin zıddını söylemek yani bir hakikatı ters-yüz edip söylemek, sözle yalan olduğu gibi; söylediğini yapmamak, va'd ettiğini yerine getirmemek ve inandığı şekilde yaşamamak da, amel yönüyle yalandır.

Nitekim Abdullah b. Amr şu hadiseyi naklediyor: "Annem beni bir gün çağırdı. Resûlullah (s.a.v.)'de evimizde oturuyordu. Annem bana "Gel, sana birşey vereyim dedi.

Resulullah anneme dedi ki: "Ona ne vermek istedin?"

"Annem, O'na hurma vereceğim" dedi.

Bunun üzerine Resulullah şöyle buyurdu

"Dikkat et. Eğer sen bu çocuğa birşey veremeyecek olsaydın, senin üzerine bir yalan (günah) yazılmış olurdu."

Doğruluğun Neticesi

Kendi halinde bir tüccardı. Bir gün kumaşları gemiye yükledi. Endonezya'ya gitti, oraya yerleşti. İşini orada devam ettirdi. Kumaşları kaliteliydi. Tam da halkın aradığı cinstendi. Kendisi de kanaat sahibi bir insandı. Kazancı az olsun, temiz olsun düşüncesindeydi. Bir gün geç geldi iş yerine. Eleman iyi bir kâr elde etmişti sattığı mallardan.

Merak etti, sordu:

- Hangi kumaştan sattın?

- Şu kumaştan efendim.

-Metresini kaç'a verdin?

-On akçeye.

-Nasıl olur? diye hayret etti,

-Beş akçelik kumaşı on akçeye nasıl satarsın? Bize hakkı geçmiş adamcağızın. Görsen tanır mısın onu?

Eleman gitti, müşteriyi buldu, getirdi. Dükân sahibi müşteriyi karşısında görür görmez, helâllik istedi ve fazla parayı müşteriye uzattı. Müşteri şaşırılmıştı. Böyle bir durumla ilk defa karşılaşılıyordu. Ne demekti "hakkını helâl et"?

Olay kısa sürede dilden dile dolaştı. Çok geçmeden kralın kulağına kadar vardı. Sonunda kral kumaş tüccarını saraya çağırdı. Kral sordu:

-Sizin yaptığınız bu davranışı daha önce biz ne duyduk, ne de gördük. Bunun aslı nedir?

- Ben, dedi tüccar, bir Müslüman'ım İslâm dini böyle emreder. Müşterinin bana hakkı geçmişti. Dolayısıyla kazancıma haram girmişti. Ben sadece bir yanlış düzelttim.

Kral: "İslâm nedir, Müslümanlık nedir?" gibi peş peşe sorular sordu. Birer birer sorularını cevapladı. Kral ilk defa duyuyordu böyle bir dinin varlığını. Fazla zaman geçirmeden İslâm'ı kabul etti. Daha sonra kısa süre içinde de halk Müslüman oldu.

250 milyonluk nüfusa sahip olan bugünkü

Endonezya'nın Müslümanlığı kabul etmesindeki sır, sadece beş akçelik kumaştı.

Yapılan tek şey vardı sadece: İnandığı gibi yaşamak, sahip olduğu güzellikleri çevresiyle paylaşmaktı.

Efendimizin müjdesi herkese açık: “Doğru ve güvenilir tüccar, kıyamet gününde peygamberler, sıddıklar (doğrular) ve şehitlerle beraberdir.”

Yani, asıl etkili olan söz dili değil, hal diliydi. Konuşmaktan çok yaşamaktı.

Anlatmaktan ziyade davranış dilinin devreye girmesi idi.

Müslüman Sözü ve Özü Doğru Olandır

Müslüman sözünde ve özünde doğru insandır. Bunu sağlamak ve korumak için de özen gösterir.

Müslümanın sözü gibi özü de doğru olmalı, o iç dünyasını da kötü duygu ve düşüncelerden arındırmalıdır. Daha açık bir ifadeyle Müslüman düşündüğü gibi konuşmalı, konuştuğu gibi olmalıdır. Sözü ile özü arasında bir ayrılık olmamalıdır. Böyle olduğu takdirde olgun mümin olur ve çevresine güven verir. Özde doğruluğu şu hadis-i şerif ne güzel ifade ediyor: “Kişinin imanı doğru olmaz kalbi doğru olmadıkça. Kalbi doğru olmaz dili doğruları söylemedikçe. Kişi cennete giremez komşusu kötülüğünden emin olmadıkça.”

Bu açıdan sevgili Peygamberimiz (sas) dilin ve kalbin uyum içerisinde olmasını ve her ikisinin de istikamet üzere bulunmasını gerektiğini söylemiştir. Müslümanın sözü ve özü doğru olunca işi de doğru olmalıdır. Müslümanın işinde hile ve haksızlık olmamalıdır.

Ebu Hureyre'den (ra) gelen bir rivayet şöyledir: Peygamberimiz bir gün bir buğday yığınına görmüş, mübarek elini onun içine daldırdığında buğdayın üst kısımlarının kuru alt kısımlarının ise yaş olduğunu fark etmiş ve buğday sahibine: “Bu ne?” diye sormuştur. Ekin sahibi: “Onu yağmur ıslattı, ey Allah'ın Resulü” deyince, Peygamberimiz: “O ıslak kısmı insanların görmesi için onu diğer buğdayların üstüne koysa idin ya. Bizi aldatan bizden değildir!” buyurmuştur.

Okuma Parçası

Abdulkadir Geylânî Hazretleri, küçük yaşta ilim tahsiline başlamıştı. Dokuz yaşında iken annesinden izin alıp Bağdat'a ilim tahsiline gitti. Giderken annesi oğlunun beline kırk altın bağlamış ve bazı nasihatlerde bulunup, “Oğlum ne olursa olsun yalan söyleme.” diye tembihte bulunmuştu.

Abdulkadir Geylânî, içinde bulunduğu kervanla birlikte Bağdat yolunda devam ediyordu. Bir vadiden geçerken kervanın önünü kırk kişilik eşkıya kesmişti. Eşkıya kervanda işlerine yarayan ne varsa aldı. Ayrılacakları zaman da içlerinden biri Abdulkadir Geylânî'ye,

- Senin neyim var, diye sordu. O hiç tereddüt etmeden,

- Belimde kırk altınım var, dedi.

Eşkıya, üzerini bile aramaya lüzum görmedikleri çocuğun öyle söylemsine hayret etmişti. Onu alıp reislerinin yanına

götürdüler.

Reis,

- Evladım biz seni aramayacaktık. Sen niye “Bende altın var.” dedin ve başını derde soktun, dediğinde Geylânî

Hazretleri,

-Ben dünya malı için anneme ve Allah'a verdiğim sözü bozmam, diye cevap verdi.

Henüz dokuz yaşında bulunan bir çocuktan bu sözleri duyan eşkıya reisinin kalbi yumuşamaya başladı. Bir müddet karşısındaki çocuğu ve kendi halini düşünen eşkıya reisi şöyle dedi:

- Arkadaşlar, ben şu andan itibaren bu zamana kadar yaptığım bütün günahlardan dolayı pişman oluyorum ve tevbe ediyorum. Bundan sonra da bir daha kötülük işlemeyeceğime söz veriyorum. Eğer siz bu işe devam etmek istiyorsanız başınıza başka bir reis bulun.

Sonra da alınan bütün malların geri verilmesini emretti. Reislerini dinleyen diğer haydutlar da:

- Biz bu işe seninle başladık, seninle bitireceğiz. Madem sen vazgeçtin, biz de tevbe ediyoruz, dediler.